

lloc de «d'Esdelomada», amb una *-ez*, que em sembla originària i valuosa, pot venir d'algun doc. medieval dels manejats per Sainz de Baranda); em sembla originària, perquè el canvi *-e-o-oz > o-o-o-* és normal en fon. cat. (LleuresC., p. 200).

Aquesta variant, junt amb el gran pes de les altres, suggereix una base esquemàtica EX-DE-LUMB-ATA, de sentit i aplicació ben satisfactoris: com si diguéssim 'la caseria que s'eslloma esllenegant-se muntanya avall', 'poblet de cases escampades per la muntanya'. De fet és la disposició del poblet que vaig observar en l'enq. de 1975. Està escalonat en un fort pendent en la continuació Nord dels Morrons de Güel (E.T.C. II, 96), grans obeliscos espadats, allà on ja es degrada aquesta escarida serra cap a les carenes, més suaus, de Merli (E.T.C. II, 107); grans penyals i matacans es veuen escampats més ensota, i el poblet mateix avui està distribuït en dos petits barris: *Esdolomada d'Amont* i *Esdolomada d'Avall* (de *Arriba* i de *Abajo*, en el *Dicc. Postal*).

Pròpiament seria, doncs, un derivat del *llo*m corporal (cf. *esllomat*, *esllomadura*: *DECat* v, 245 [1400]; *desllomadura*, lín. 32); i és natural que hi hagi hagut variació en el prefix d'aquestes formacions: en cat. mateix tenim localment *allomat* al Baix Empordà (BDLC ix, 370), *llomadura* al *DAG*; cast. *lomadura*; Mrn. Vayreda diu *allomit*; i, puix que també s'ha dit *desllomar-se*, la formació *es-de-lomada* ve a ser una simple combinació de les dues formacions. És ben semblant també que s'hi hagi combinat, o empeltat popularment, la noció topogràfica del cast. i arag. *loma* 'serrat', i val./mossàr. *lloma* —pensant que aqueixes cases semblen rodolar d'un serrat—, tan fecunda en toponímia ja antiga del Nord d'Espanya: un poble *Lomana* a la prov. de Burgos, *Lombana* a la de Santander, *Lombanos* a Biscaia, 4 *Lombao* a Galícia, i un *Lomarios* biscaí, homòleg dels tres *Lombai(r)* de la toponímia mossàrab valenciana.

Tot plegat, en qualitat de concepte topogràfic, escau directament a un NL. Justament en aquest terreny veiem NLL a la nostra zona, que poden alludir alhora a l'enrancament patològic del qui es queixa dels ronyons o s'ha esllomat, i al rodolament o esmicolament mineral. El mateix caràcter presenten altres derivacions paral·leles al nom d'*Esdolomada*. *Tossal Escocagat* a Guils del Cantó: roques, diríem que s'es-caguixen o ensulsien; *La Sdorronada* antiga ensulsiana te. Rallui (xix, 68); i Clot de l'*Esdorronau* roc i conreus, en el de Serradur (xix, 45), quasi allí mateix, i tots dos uns 5 k. NE. d'*Esdolomada*. Notem que aquests exemplifiquen també l'assim. *e-oz > -o-oz* que hem postulat per arribar d'*Esdelomada* a *Esdolomada* si bé aquí el radical és diferent, el de *runa* i *enrunar*, que no serviria per a *Esdolomada*. El sentit, en canvi, és ben paral·lel al del pall-rib. *esderrossada/esdorrossada* (*DECat* vii, 364a36) i bal. *Enderrossall* (364a4 ss.); on de nou tenim formació, assimilació i semàntica paral·leles a les d'*Esdolomada*.

En algun altre de ja antic i també veí, tenim radical o contaminació heterogènia: a. 870: «la Nogaria usque

--- loco q. dic. *Exdrumunato* --- silva *Pentina* --- *Scto. Licerio* --- *Erbolone* ---», donació a Gerri, amb noms on reconeixem *Sant Lliser* i *Arboló*, prop d'Arcalís i de Baén (colle. Moreau II, i SerranoS., *N. Rbg.*, 109), doc. que ja he analitzat a l'art. *Baén*: paratge també pendent, en els vessants de la Noguera Pallaresa; aquí hi ha hagut contaminació del cat. dial. arcaic *enfremunar* 'esmicolar, polvoritzar' (*DECat* III, 343) i d'*engrunar/esgrunar*.

És un conjunt de paral·lels que assenten sòlidament l'etimologia acceptada. Com a molt es pot admetre que en *Esdolomada* hi ha hagut contaminació auxiliar d'alguna de les arrels parònimes que hem assenyalat. Si la forma metatètica *Eslodomada* de 1485 no fos tan esporàdica, podríem especular si hi havia hagut metàtesi diferent d'un hipotètic *esmodolada relatiu a algun descantellament de roques o d'alguna torre (cf. *Moncofa*, *Torrescassana*, *Torremocha*), partint per ventura de *MUTILATA* (cf. l'erderisme basc *mutildu* 'escapçar'; *motil* 'minyó rapat'); però deixem-ho córrer, puix que està contradit per la unanimitat de totes les altres 6 o 7 mencions antigues. No pensem tampoc en *modoló* 'pilot d'herba', ni en *mèdol* 'pedrera', ni en el *mòdol* de les sèquies, per la mateixa i encara altres raons. ¿Ens hi acostaríem més amb el grup dels cast. *dolme* i *dolama* (*DECH*)? a penes, i d'altra banda es tracta d'uns mots estranys al cat., i rars en cast. i tot. Imaginar alteració, per canvi de prefix i trasllat accentual, del grecollatí *hebdómada* 'setmanada' (cf. art. *Doma*), ja fóra enterament arbitrari.

¹ En les grafies vacil·lants de 1554 hi ha contaminació progressiva del nom de planta o mala herba, *bolomaga* (*DECat* II, 74b34-75a1ss.), que justament és propi de Ribagoça, Pallars, alt Aragó i Lavedà, i amb alguna variant local amb *r* (*brunaga*, *burnaga*, *grumaca*, *mulumagra*: 752.5). D'etimologia, allí provada, incompatible amb *Esdolomada*, en l'aspecte fonètic i en tots.

ÉSERA

El riu que neix a les Maleïdes, i en haver regat la vall de Benasc, entra en domini castellà-aragonès; molt més avall, després de rebre l'afl. ribagorçà, *Isàvena*, va a desaiugar al Cinca, més avall de Graus.

Èsera he oït als pobles de la vall de Benasc, i als aragonesos de riu avall; i de la mateixa accentuació dóna fe Vicente Bardaxí, en el seu «Estudio histórico --- de Graus», afegint al mateix temps la ingènua etim. pop.: «se llama *Èsera*, o sea *es y será* por no haberse agotado su caudal en las prolongadas sequías»; com subratlla SerranoS. (*NHRbg.*, p. 118n.), tot remetent a *Aragón Histórico* (Zaragoza, 1889, p. 220).

Convé reforçar-ho amb aquest testimoni de major excepció, perquè ho han accentuat altrament alguns forasters: «En aquell temps que l'herba al prat floreix, / Galind del riu *Esséra* passa 'ls destrets» MilàF. (*Mort de Galind*, v. 2, O. C. ed. Gili, p. 299); potser desviat per l'accentuació dels baturros, que no saben